

Trossamfund och begravningsfrågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår 23 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2016/17 och 2017/18 om trossamfund och begravningsfrågor. Yrkandena gäller Svenska kyrkans ställning, storleken på kyrkoavgiften, begravningsverksamheten, begravningsavgiften och beslutanderätt i frågor om församlingstillhörighet.

I betänkandet finns tre reservationer (M, C, V, L, KD) och ett särskilt yttrande (L).

Behandlade förslag

23 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2016/17 och 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Svenska kyrkans ställning och storleken på kyrkoavgiften	6
Begravningsverksamheten.....	11
Begravningsavgiften.....	15
Beslutanderätt i frågor om församlingstillhörighet.....	17
Reservationer	22
1. Svenska kyrkans ställning, punkt 1 (L)	22
2. Storleken på kyrkoavgiften, punkt 2 (M, KD)	23
3. Beslutanderätt i frågor om församlingstillhörighet, punkt 5 (M, C, V, L, KD).....	23
Särskilt yttrande	25
Begravningsavgiften, punkt 4 (L).....	25
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	26
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	26
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18	27

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Svenska kyrkans ställning

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:340 av Robert Hannah (L) yrkandena 1–4,
 2016/17:1455 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2,
 2016/17:1790 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 1 och 2,
 2016/17:2746 av Erik Bengtzboe (M),
 2016/17:3470 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 5 och
 2017/18:3442 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (L)

2. Storleken på kyrkoavgiften

Riksdagen avslår motion

2017/18:3124 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 2 (M, KD)

3. Begravningsverksamheten

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1409 av Finn Bengtsson (M),
 2016/17:2482 av Mikael Oscarsson (KD),
 2016/17:3024 av Per-Ingvar Johnsson (C),
 2017/18:1256 av Finn Bengtsson (M) och
 2017/18:2627 av Johan Büser (S).

4. Begravningsavgiften

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1491 av Ann-Britt Åsebol och Eva Lohman (båda M),
 2017/18:851 av Fredrik Malm (L),
 2017/18:952 av Kerstin Lundgren (C) och
 2017/18:2497 av Ann-Britt Åsebol och Eva Lohman (båda M).

5. Beslutanderätt i frågor om församlingstillhörighet

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1455 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1 och
 2017/18:3124 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 3 (M, C, V, L, KD)

Stockholm den 1 februari 2018

På konstitutionsutskottets vägnar

Andreas Norlén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Norlén (M), Björn von Sydow (S), Hans Ekström (S), Annicka Engblom (M), Veronica Lindholm (S), Jonas Millard (SD), Marta Obminska (M), Jonas Gunnarsson (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Agneta Börjesson (MP), Dag Klackenberg (M), Emanuel Öz (S), Fredrik Eriksson (SD), Tina Acketoft (L), Mia Sydow Mölleby (V), Tuve Skånberg (KD) och Laila Naraghi (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 23 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2016/17 och 2017/18 om trossamfund och begravningsfrågor. Yrkandena gäller Svenska kyrkans ställning, storleken på kyrkoavgiften, begravningsverksamheten, begravningsavgiften och beslutanderätt i frågor om församlingstillhörighet.

Utskottets överväganden

Svenska kyrkans ställning och storleken på kyrkoavgiften

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Svenska kyrkans ställning och om storleken på kyrkoavgiften.

Jämför reservation 1 (L) och 2 (M, KD).

Motionerna

Svenska kyrkans ställning

I motion 2016/17:340 av Robert Hannah (L) föreslås ett tillkännagivande om att Svenska kyrkan inte ska ha någon särställning genom lagstiftning eller när det gäller ekonomiskt bistånd (yrkande 1). Det föreslås även tillkännagivanden om att lagen om Svenska kyrkan ska upphävas (yrkande 2), att Svenska kyrkan ska betala för att staten tar upp kyrkoavgift i skattsedeln (yrkande 3) och att Svenska kyrkans enda möjlighet att söka stöd från staten ska vara genom Nämnden för statligt stöd till trossamfund (yrkande 4). Svenska kyrkan separerades från den svenska staten år 2000. Men fortfarande i dag åtnjuter kyrkan en särställning bland trossamfund i sin relation till den svenska staten, dels genom lagen om Svenska kyrkan, dels genom att kyrkan har en särställning när det kommer till ekonomiskt bidrag till religiösa samfund. En sådan statlig inverkan på ett religiöst samfund som lagregleringen innebär är enligt motionären inte i enlighet med religionsfriheten. Därför bör denna inverkan upphöra, och Svenska kyrkan bör få rätt att styra över sin egen inriktning och organisationsuppbyggnad. Därutöver får Svenska kyrkan ett indirekt statsbidrag av staten genom att Svenska kyrkan inte behöver betala för att staten tar upp kyrkoavgift över skattsedeln, och dessutom kyrkoantikvarisk ersättning på 460 miljoner kronor per år. Denna särställning är enligt motionären inte motiverad ur ett diskrimineringsperspektiv. Samtliga trossamfund i Sverige ska behandlas lika av staten. Därför bör Svenska kyrkan söka medel från Nämnden för statligt stöd till trossamfund (SST) på samma sätt och med samma villkor som andra trossamfund, enligt motionären.

I motion 2016/17:1455 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 begärs en översyn av lagen om Svenska kyrkan. Motionärerna anför bl.a. att det finns anledning att reflektera över statens förhållande till de religiösa samfunden och utformningen av den lag som finns för Svenska kyrkan. I lagen anges bl.a. att Svenska kyrkan ska vara en demokratiskt uppbyggd folkkyrka. Det kan enligt motionärerna finnas anledning att fundera kring utformningen av lagen

om Svenska kyrkan bl.a. mot bakgrund av att kyrkovalet på nationell nivå inte samlar fler än drygt 10 procent av de röstberättigade.

I motion 2016/17:2746 begär Erik Bengtzboe (M) att kyrkan ska skiljas fullt ut från staten. Motionären anför att en fri och oberoende religionsutövning är en grundpelare i en demokrati, och att en separation från staten då är önskvärd för alla religiösa samfund. Staten tar i dag ett ansvar för att samla in Svenska kyrkans medlemsavgifter via den allmänna deklarationen och Skatteverket. För att fullfölja separationen av stat och kyrka samt för att jämställa religiösa samfund bör staten upphöra med att samla in Svenska kyrkans och andra registrerade trossamfunds medlemsavgifter och överlåta till Svenska kyrkan att också driva sin egen verksamhet.

I två motioner, 2016/17:1790 och 2017/18:3442, begär Fredrik Schulte (M) tillkännagivanden om att Svenska kyrkan ska fråntas rätten att ta in sina medlemsavgifter med hjälp av Skatteverket (yrkande 1) och att Svenska kyrkans monopol på begravningsverksamheten ska upphöra (yrkande 2). Motionären framhåller bl.a. att Svenska kyrkan tillsammans med ett fåtal andra trossamfund (varav samtliga är kristna) fortfarande är de enda frivilliga sammanslutningar i landet som får ta in sin medlemsavgift med hjälp av Skatteverket. Inga andra organisationer, samfund eller föreningar har motsvarande rättighet. Likaså bedriver Svenska kyrkan begravningsverksamhet på uppdrag av staten och beskattar därigenom samtliga vuxna invånare genom den s.k. begravningsavgiften. Detta innebär att nästan fyra miljoner svenskar som inte är medlemmar i Svenska kyrkan saknar inflytande över hur dessa skattemedel används. Detta är en ordning som står i strid med tanken om den sekulära staten. Svenska kyrkan bör inhämta sin medlemsavgift på samma sätt som alla andra föreningar. Begravningsverksamheten bör vidare övertas av svenska staten alternativt även kunna bedrivas av andra aktörer än Svenska kyrkan, enligt motionären.

I kommittémotion 2016/17:3470 yrkande 5 begär Tina Acketoft m.fl. (L) ett tillkännagivande om att lagen om Svenska kyrkan ska upphävas. Trossamfunden är en central del av det civila samhället och ska ha goda möjligheter att verka. Staten har ett ansvar för att säkra en fri religionsutövning, men ska inte ta ställning för en viss religion eller vissa samfund. Genom kyrka–statreformen 1999/2000 ändrades relationen mellan Svenska kyrkan och staten i grunden. Den innebar dock inte att statens särskilda styrning av Svenska kyrkan upphörde helt. Medan andra samfund fritt väljer sin egen organisationsform finns det en särskild lag (1998:1591) om Svenska kyrkan, som detaljerat reglerar samfundets uppbyggnad, församlingens uppgifter, biskoparnas roll, kyrkomötets beslutsbefogenheter osv. Och mest slående av allt: I lagens portalparagraf föreskrivs Svenska kyrkans religiösa bekännelse. För att Svenska kyrkan ska stå helt fri från statlig styrning anser Liberalerna att den särskilda lagen om Svenska kyrkan ska upphävas. Svenska kyrkan bör liksom alla andra samfund ha full frihet att avgöra sin egen verksamhet. Det är Svenska kyrkans medlemmar – inte riksdagen – som ska avgöra samfundets vägval i religiösa frågor. Att upphäva lagen om Svenska

kyrkan kan eventuellt förutsätta anpassningar i övrig lagstiftning. Det påverkar däremot inte i sig Svenska kyrkans ansvar för begravningsväsendet. Inte heller trossamfundens möjlighet att via Skatteverket få hjälp med att ta in medlemsavgifter påverkas, eftersom detta regleras i annan lagstiftning.

Storleken på kyrkoavgiften

I kommittémotion 2017/18:3124 av Beatrice Ask m.fl. (M) föreslås ett tillkännagivande om att det ska vara möjligt för församlingar och pastorat inom Svenska kyrkan att införa ett i kronor angivet tak och/eller ett i kronor angivet golv för den kyrkoavgift som en person ska betala (yrkande 1). Den statskyrkoordning som tidigare fanns i Sverige upphörde 2000, vilket motionärerna anser är bra. Fortfarande reglerar dock staten vissa frågor som rör Svenska kyrkan, främst genom lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan. Motionärerna anser att utgångspunkten bör vara att Svenska kyrkan ska ha rätt att besluta om sina egna angelägenheter. Man kan tycka att personer med höga inkomster har råd att betala en hög kyrkoavgift och ska fortsätta att göra det. Å andra sidan kan enligt motionärerna resultatet bli att personerna istället lämnar kyrkan, och då får kyrkan inte in några pengar alls från dem. Denna avvägning anser motionärerna inte är en fråga för riksdagen, utan det bör vara upp till Svenska kyrkan själv på församlings- eller pastoratsnivå att bedöma om det finns behov av att införa ett tak för kyrkoavgiften för att minska risken för att människor lämnar kyrkan av ekonomiska skäl. Motionärerna anser också att Svenska kyrkan bör få möjlighet att fatta beslut på församlings- eller pastoratsnivå om det bör införas ett golv för kyrkoavgiften. Eftersom avgiften i dag följer den kommunalskattepliktiga inkomsten finns varken golv eller tak, enligt motionärerna.

Bakgrund och gällande ordning

De nuvarande relationerna mellan staten och Svenska kyrkan föregicks av ett principbeslut som riksdagen fattade 1995 (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96:KU12). Principbeslutet följdes upp under de följande åren genom en serie beslut. Av främst betydelse här får anses vara de ändringar i regeringsformen och tryckfrihetsförordningen samt de lagar om trossamfund, om Svenska kyrkan och om införande av lagen om Svenska kyrkan som beslutades 1998 (prop. 1997/98:116, bet. 1997/98:KU20, bet. 1998/99:KU5). Betydelsefulla ändringar i gällande lagstiftning, som gäller begravningsverksamheten, kulturminnena, personal och avgiftsbetalning, beslutades också 1999 (prop. 1998/99:38, bet. 1998/99:KU18). Samma år fattades beslut om statens stöd till trossamfund (prop. 1998/99:124, bet. 1999/2000:KU5).

I lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan finns föreskrifter bl.a. om Svenska kyrkan som trossamfund, om dess organisatoriska uppbyggnad, om kyrkoavgiften, om kyrklig egendom, om rätten att ta del av kyrkans handlingar och om kyrkans arkiv.

I lagen (1998:1593) om trossamfund finns bestämmelser om bl.a. registrering av trossamfund och om statlig hjälp med avgifter till registrerade trossamfund. Bestämmelser om statligt stöd finns också i lagen (1999:932) om stöd till trossamfund.

Enligt 3 § lagen om trossamfund gäller att ingen är skyldig att tillhöra något trossamfund. Ett avtal eller löfte som strider mot denna bestämmelse är ogiltigt.

Enligt 16 § samma lag har Svenska kyrkan rätt till hjälp av staten med bestämmande, debitering och redovisning av avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan samt med att ta in avgifterna. Även andra registrerade trossamfund kan beviljas sådan hjälp. Regeringen får besluta att ett trossamfund som har beviljats hjälp inte längre ska få det. Hjälpen får lämnas endast till ett trossamfund som

1. bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på och
2. är stabilt och har egen livskraft.

I 6 § lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund anges att andra registrerade trossamfund än Svenska kyrkan ska skaffa skriftligt samtycke från de personer vilkas avgifter ska tas in med statlig hjälp. Om trossamfundets stadgar innehåller regler om att medlemmarna är skyldiga att betala avgift till trossamfundet på det sätt som gäller för skatter och avgifter enligt skatteförfarandelagen (2011:1244), anses medlemmarna ha lämnat sådant samtycke som avses i första stycket.

De ändringar som gjordes i begravningslagen (1990:1144) 1999 innebar inte någon ändring av Svenska kyrkans huvudmannaskap för den helt övervägande delen av begravningsverksamheten. Huvudman för begravningsverksamheten är den församling eller kyrkliga samfällighet inom Svenska kyrkan eller – efter särskilt beslut av regeringen – den kommun som är skyldig att anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom ett visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde. Ansvaret för begravningsverksamheten – huvudmannaskapet – ligger för närvarande på Svenska kyrkan och på Stockholms och Tranås kommuner.

Huvudmannen ansvarar även för att tillhandahålla särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund.

Särskilt om kyrkoavgiften

Enligt 7 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan ska den som tillhör Svenska kyrkan betala lokal och regional kyrkoavgift. Enligt 8 § beslutar församlingen om lokal kyrkoavgift. Om församlingen ingår i en kyrklig samfällighet får samfälligheten besluta om hela eller en del av avgiften. Stiftet beslutar enligt samma bestämmelse om regional kyrkoavgift.

Av 3 § lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund framgår att kyrkoavgiften beräknas på grundval av den till kommunal inkomstskatt

beskattningsbara förvärvsinkomsten. Det finns även bestämmelser om uttag av kyrkoavgift i förordningen (1999:728) om avgift till registrerat trossamfund.

Tidigare behandling i utskottet

Utskottet har tidigare avstyrkt motioner med begäran om att regeringen skulle lägga fram förslag om att ändra dessa lagar i syfte att åstadkomma ett slutligt skiljande av Svenska kyrkan från staten (bet. 2000/01:KU11, bet. 2002/03:KU20, bet. 2008/09:KU7, bet. 2011/12:KU12 och bet. 2015/16:KU12). Vid riksmötet 2000/01 konstaterade utskottet att ändringarna i relationerna mellan staten och Svenska kyrkan, som beslutades efter ett omfattande utrednings- och förhandlingsarbete, hade varit i kraft under drygt ett år. Vidare anförde utskottet att det inte fann skäl att förorda en ändring eller omprövning av relationerna. Vid riksmötena 2002/03, 2008/09, 2011/12 och 2015/16 vidhöll utskottet sitt tidigare ställningstagande.

I proposition 2010/11:51 föreslog regeringen bl.a. ändringar i begravningslagen (1990:1144), med följdändringar i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m., lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund och skatteförfarandelagen (2011:1244). I propositionen föreslogs bl.a. att begravningsavgiften för den som tillhör Svenska kyrkan inte längre ska räknas in i kyrkoavgiften. Med anledning av detta föreslog regeringen ändringar i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m., och att 2 § lagen om avgift till registrerat trossamfund skulle upphöra samt att följdändringar skulle göras i 56 kap. 6 och 8 §§ skatteförfarandelagen. Utskottet tillstyrkte propositionen i denna del.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det inte finns skäl att ta initiativ till en ändring eller omprövning av relationen mellan staten och Svenska kyrkan eller regleringen av kyrkoavgiften. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

Begravningsverksamheten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om flyttning av aska och stoft, flyttning av en gravsatt urna med utgående gravrätt till en anhörigs bestående grav, delning eller spridning av aska på fler än en gravplats och en översyn av gällande lagstiftning för att kunna kräva ersättning från dödsbon för bårhuskostnader på grund av fördröjningar av begravingar som orsakas av dödsbon.

Motionerna

I motion 2016/17:2482 av Mikael Oscarsson (KD) föreslås ett tillkännagivande om att utreda hur begravningslagen kan ändras vad gäller flyttning av aska och stoft så att det möjliggör flytt av aska i enlighet med efterlevandes och sörjandes önsksningar. Begravningslagen behöver enligt motionären ändras så att reglerna tar hänsyn till önskemål från levande släktingar som är överens om det inte uppenbarligen kan antas strida mot den avlidnas vilja. Begravningslagen tar i dag enbart hänsyn till den avlidna och beaktar mycket lite de efterlevandes önsksningar.

I två motioner, 2016/17:1409 och 2017/18:1256, av Finn Bengtsson (M) begärs ett tillkännagivande om att få flytta en gravsatt urna med utgående gravrätt till en anhörigs bestående grav i syfte att fortsätta att bevara och vårda en plats för den gravsatta i form av en samlande familje- eller släktgrav. Upplåtelse tiden för gravrätter har blivit allt kortare, från tidigare ofta evärdlig tid till numera endast 25 år, som blivit normalfallet enligt begravningslagen (1990:1144). Minskningen av upplåtelse tiden kan innebära den paradoxala situationen att gravrätten för en nu levande persons föräldrar löper ut efter 25 år, medan barn alltså ännu finns i livet, medan gravrätten för far- och morföräldrarna, liksom deras föräldrar, är giltig för all framtid. Risken är därmed stor att den tidsbegränsade gravrätten upphör och gravplatsen upplåts på nytt för gravsättning av obesläktade personer varvid gravvården avlägsnas, medan de ursprungligen gravsatta personernas kvarlevor fortfarande finns i graven. Det borde därför enligt motionären tydliggöras i begravningslagen att flyttning får beviljas av en gravsatt urna från en gravplats med utgående gravrätt till en anhörigs bestående grav i syfte att fortsätta att bevara och vårda en gravplats för den gravsatta i form av en samlande familje- eller släktgrav.

I motion 2017/18:2627 av Johan Büser (S) föreslås ett tillkännagivande om att begravningsförordningen (1990:1147) ändras för att underlätta att aska efter en avliden person får delas i enlighet med den avlidnes eller närståendes önskan. Att få sin aska delad eller spridd på fler än en gravplats såsom i olika familjegravar borde vara möjligt för den enskilde eller ens närstående att själva besluta om, utan att behöva inhämta tillstånd från länsstyrelsen. Därför vore en regelförenkling i begravningsförordningen som möjliggör att dela askan

efter avliden vid gravsättning i fler än en grav önskvärd och ett steg i rätt riktning, enligt motionären.

I motion 2016/17:3024 av Per-Ingvar Johnsson (C) yrkas ett tillkännagivande om att göra en översyn av gällande lagstiftning för att kunna kräva ersättning från dödsbon för bårhuskostnader på grund av fördröjningar av begravingar som orsakas av dödsbon. Landsting och kommuner har ett delat ansvar för avlidna. Det gäller även bårhusverksamheten. Ibland förekommer det att dödsbodelägare inte kommer överens om formerna för begravingen och när denna ska hållas. En ändring av lagstiftningen behövs så att landsting och kommuner ska kunna ta ut ersättning från dödsbon för de extra kostnader som uppkommer vid förvaring av avlidna på bårhus under längre tid än en månad.

Gällande ordning

Enligt 6 kap. 1 § första stycket begravningslagen (1990:1144) får stoft eller aska som har gravsatts på en begravningsplats inte flyttas från en gravplats för att gravsättas någon annanstans. Enligt andra stycket får dock tillstånd ges till en sådan flyttning, om det finns särskilda skäl för det och om det är klarlagt var stoftet eller askan ska gravsättas på nytt. Enligt 5 kap. 10 § ska stoftet efter en avliden eller en dödfödd kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast en månad efter dödsfallet. Skatteverket får dock medge anstånd med kremeringen eller gravsättningen, om det finns särskilda skäl för det.

I förarbetena (prop. 1990/91:10 s. 35 f.) anges att det är angeläget att respekten för gravfriden upprätthålls. Därför bör man enligt propositionen vara restriktiv med att tillåta flyttning. I fråga om i vilka fall flyttning bör kunna medges anges bl.a. att en önskan att sammanföra makar eller föräldrar och ett minderårigt barn i flera fall har ansetts vara uttryck för en pietet av ett sådant slag att den fått väga tyngre än principen om gravfridens bevarande. Flyttning har i dessa fall som regel bara medgetts om omständigheterna varit sådana att den sist avlidna inte kunnat gravsättas i samma grav som den som tidigare avlidit. Vidare anges att det för en flyktning eller invandrare som avser att återvända till sitt hemland kan vara angeläget att få föra med sig stoftet eller askan av en anhörig som avlidit i Sverige och som saknar närmare anknytning till vårt land och kanske själv varit inställd på att en gång få återvända hem. I dessa och liknande situationer bör det enligt propositionen vara möjligt att kunna medge en flyttning. Vägledande för bedömningen bör vara vad den avlidne själv kan ha uttryckt för önskemål om sin gravsättning. I propositionen anges vidare att man som regel får utgå från att sådana önskemål, om de funnits, har beaktats vid gravsättningen. Om gravsättningen däremot har genomförts i uttrycklig strid mot önskemålen bör en rättelse kunna medges i efterhand.

Vidare anförs i propositionen att en inte ovanlig situation är att en avliden persons aska har gravsatts i en urngrav eller i en kolumbariemur. Det händer då att en efterlevande make eller maka för egen del uttrycker en önskan om att

få sin aska strödd i minneslunden – ofta för att det saknas efterlevande på orten som kan vårda en grav. Det uttalas ofta en önskan om att den tidigare avlidnas gravsatta aska ska tas upp och strös ut i minneslunden. Sådana framställningar har avslagits med hänsyn till gravfriden. Det anförs vidare att det som skäl för att behålla denna praxis kan anföras att gravsättning i minneslund är ett anonymt gravskick som tillkommit under senare tid för att svara mot särskilda önskemål. Att ta upp en gravsatt aska för att sprida den i en minneslund innebär enligt propositionen en direkt förändring av det gravskick som man tillämpade vid den första gravsättningen och som förutsätts ha varit i överensstämmelse med den avlidnas önskan. Det kan enligt propositionen inte heller anses att ett anonymt utströende av aska inom minneslunden är att jämställa med sammanförande av makar i en gemensam grav.

I propositionen anförs också att det ofta inte finns några uttryckliga önskemål om gravsättningen av den avlidna. Men om stoftet eller askan har blivit gravsatt i en familjegrav eller på en ort där den avlidna hade en naturlig anknytning, t.ex. genom att han eller hon varit verksam där en stor del av sitt liv, kan detta ändå enligt propositionen tala mot att tillstånd lämnas för en senare flyttning. Om gravsättningen däremot skett på en ort där den avlidnas hemvist var av en mer kortvarig eller tillfällig natur kan det finnas utrymme för en annan bedömning.

Vidare anförs i propositionen att en första förutsättning för medgivande till flyttning givetvis är att den inte strider mot den avlidnas i livstiden uttalade önskan om plats för gravsättningen. Vidare bör som regel krävas att den avlidna har haft någon form av anknytning till den plats dit stoftet eller askan ska flyttas.

Enligt 31 § begravningsförordningen (1990:1147) får askan efter en avliden delas, om länsstyrelsen ger tillstånd till det. Ett sådant tillstånd får ges endast om det finns synnerliga skäl för det, en del av askan ska gravsättas utomlands, och det är uppenbart att man kommer att hantera askan på ett pietetsfullt sätt.

Enligt 9 kap. 1 § begravningslagen ska den som är folkbokförd i Sverige betala en avgift för begravningsverksamheten (begravningsavgift). Enligt 9 kap. 6 § ingår följande tjänster i begravningsavgiften för den som vid dödsfallet var folkbokförd inom en huvudmans förvaltningsområde:

- gravplats eller motsvarande på allmän begravningsplats under en tid av 25 år
- gravsättning inklusive gravöppning, återfyllning och iordningställande av öppnad grav
- transporter från det att huvudmannen övertagit ansvaret för stoftet till dess att gravsättning har skett, med undantag av transport för gravsättning utanför huvudmannens område, om inte transporten beror på ett avtal om tillhandahållande av särskilda gravplatser,
- kremering
- lokal för förvaring och visning av stoftet samt
- lokal för begravningsceremoni utan religiösa symboler.

Av hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) framgår det att även omhändertagande av avlidna är hälso- och sjukvård (2 kap. 1 §). Huvudman för hälso- och sjukvården är det landsting eller den kommun som enligt lagen ansvarar för att erbjuda hälso- och sjukvård (2 kap. 2 §).

Tidigare behandling i utskottet

I betänkandena 2011/12:KU12, 2013/14:KU27 och 2015/16:KU24 har utskottet behandlat frågor om flytt av gravurnor och om spridning av aska. I betänkande 2011/12:KU12 framhöll utskottet att det är viktigt att begravingar kan ske under former som uppfattas som värdiga. Med hänsyn till detta och till att svensk lagstiftning möjliggör att begravingar och dithörande ceremonier kan genomföras på ett sätt som uppfyller olika religioners och personers önskemål i dessa hänseenden, avstyrkte utskottet en motion om att tillstånd för delning av aska så att den kan strös på flera platser borde ges oavsett etnisk eller religiös tillhörighet. Utskottet hänvisade till detta ställningstagande i bet. 2013/14:KU27. I betänkande 2015/16:KU24 fann utskottet att det inte fanns skäl att ändra i bestämmelserna i begravningslagen om flyttning av stoft och aska. Utskottet avstyrkte därför ett motionsyrkande om en möjlighet att flytta gravurnor till familjegravar.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet uttalat tidigare är det viktigt att begravingar kan ske under former som uppfattas som värdiga. Med hänsyn till att svensk lagstiftning möjliggör att begravingar och dithörande ceremonier kan genomföras på sätt som uppfyller olika religioners och personers önskemål avstyrker utskottet motion 2017/18:2627. Vidare anser utskottet att det inte finns skäl att ändra bestämmelserna i begravningslagen om flyttning av stoft och aska. Utskottet avstyrker därför motionerna 2016/17:2482, 2016/17:1409 och 2017/18:1256. Enligt utskottets mening finns det inte heller skäl att ändra bestämmelserna i hälso- och sjukvårdslagen, varför utskottet avstyrker motion 2016/17:3024.

Begravningsavgiften

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att utreda möjligheterna för utlandssvenskar att betala en begravningsavgift, om att byta begreppet begravningsavgift mot kyrkogårdsavgift och om att begravningsavgiften ska göras till en del av det offentligt beslutade skatteuttaget.

Jämför det särskilda yttrandet (L).

Motionerna

I motion 2017/18:851 av Fredrik Malm (L) föreslås att begravningsavgiften görs till en del av det offentligt beslutade skatteuttaget. Motionären anför att begravningsavgiften inte är en avgift utan en skatt. Dessutom anser motionären att den enhetliga begravningsavgiften riskerar både att bli kostnadsdrivande och icke-transparent. Eftersom Kammarkollegiet fastställer avgiftssatsen utifrån de kostnader som församlingar, pastorat och samfälligheter rapporterar in råder full kostnadstäckning. Vidare anför motionären att detta gör att det saknas incitament för begravningshuvudmännen att effektivisera begravningsverksamheten. Det saknas enligt motionären kontrollverktyg och tillräcklig ekonomisk styrning.

Kerstin Lundgren (C) yrkar i motion 2017/18:952 ett tillkännagivande om att uppdra åt regeringen att i samverkan med huvudmän för begravningsverksamheten utreda möjligheterna för utlandssvenskar att betala en begravningsavgift. Enligt begravningslagen (1990:1144) är endast individer som är folkbokförda i Sverige berörda av lagen. Många utlandssvenskar känner enligt motionären en stark anknytning till Sverige och vill efter sin död begravas i sitt hemland. En begravning för en utlandssvensk kan enligt motionären bli kostsam, eftersom dödsboet eller anhöriga måste betala alla utgifter som uppstår i samband med begravningen. Den avlidna är heller inte garanterad en begravningsplats i Sverige trots sitt svenska medborgarskap. För att få en plats är man beroende av ett godkännande från den församling som berörs. Att betala begravningsavgiften utan att vara folkbokförd i Sverige skulle kunna vara en möjlighet som skulle eliminera den ovanstående beskrivna problematiken. För att klarlägga förutsättningarna och hitta lösningar föreslås att regeringen tillsätter en särskild utredning.

I två motioner, 2016/17:1491 och 2017/18:2497 av Ann-Britt Åsebol och Eva Lohman (båda M), begärs ett tillkännagivande om att begreppet begravningsavgift byts ut mot kyrkogårdsavgift. Svenska kyrkan skildes från staten 2000 och statens uppbörd av skatt till kyrkan upphörde. Begreppet kyrkoskatt byttes ut och uppdelades i en kyrkoavgift och en begravningsavgift. Enligt motionärerna visar erfarenheten med begravningsavgift att många människor, som på sin skattsedel ser att de betalar begravningsavgift, uppfattar

att de får kostnaderna för sin begravning täckta av denna inbetalda avgift. Begreppet kyrkogårdsavgift skulle på ett bättre sätt spegla vad avgiften omfattar. Det är enligt motionärerna en frustration när man konfronteras med begreppet begravningsavgift och den inte täcker kostnader för själva begravningen. Motionärerna anser därför att benämningen begravningsavgift bör bytas ut mot kyrkogårdsavgift i begravningslagen.

Bakgrund och gällande ordning

Sedan 2017 är begravningsavgiften enhetlig (med undantag för Stockholms och Tranås kommuner), då systemet med reglering av kostnader vid gravsättning (s.k. begravningsclearing) avskaffades. Begravningsavgift ska enligt begravningslagen betalas av alla som är folkbokförda i Sverige. Avgiften, som fastställs på grundval av de faktiska begravningskostnaderna, tas ut på samma sätt som kommunalskatten, alltså i proportion till den kommunalt beskattningsbara inkomsten. Begravningsavgiften ska täcka kostnaderna för begravningsverksamheten och betalas till den som är huvudman för denna verksamhet i det område där man är folkbokförd. Svenska kyrkans territoriella församlingar har statens uppdrag att bedriva begravningsverksamheten i samtliga kommuner utom Stockholm och Tranås, där kommunen svarar för begravningsverksamheten. Bestämmelser om begravningsavgift och om vad denna ska bekosta finns i begravningslagen och begravningsförordningen.

I 9 kap. 6 § begravningslagen preciseras vilka tjänster som innefattas i begreppet begravningsavgift. Huvudmannen för det förvaltningsområde där den avlidna var folkbokförd ska utan kostnad för dödsboet tillhandahålla

- gravplats eller motsvarande på allmän begravningsplats under en tid
- av 25 år,
- gravsättning inklusive gravöppning, återfyllning och iordningställande av öppnad grav,
- transporter från det att huvudmannen övertagit ansvaret för stoftet till dess t gravsättning har skett, med undantag av transport för gravsättning utanför huvudmannens förvaltningsområde, om inte transporten beror på avtal om tillhandahållande av särskilda gravplatser,
- kremering,
- lokal för förvaring och visning av stoftet samt
- lokal för begravningsceremoni utan religiösa symboler.

Den som vid dödsfallet inte var folkbokförd i Sverige har inte någon automatisk rätt att gravsättas på någon av de allmänna begravningsplatserna i Sverige. Tillgången på gravplats är i första hand avgörande för om huvudmannen kan medge detta. Om den avlidne inte var folkbokförd i Sverige vid dödsfallet har huvudmannen inte någon skyldighet att tillhandahålla de tjänster som anges i 9 kap. 6 § begravningslagen. Detta gäller oavsett om personen tidigare varit folkbokförd i Sverige och då betalat begravningsavgift

och oavsett om personen var eller inte var medlem i Svenska kyrkan vid dödsfallet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att förorda en förändring av lagregleringen av begravningsavgiften och avstyrker motionsyrkandena.

Beslutanderätt i frågor om församlingstillhörighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om beslutanderätt i frågor om församlingstillhörighet.

Jämför reservation 3 (M, C, V, L, KD).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3124 av Beatrice Ask m.fl. (M) föreslås ett tillkännagivande om att det ska vara möjligt för Svenska kyrkan att införa fri eller friare församlingstillhörighet (yrkande 2). Frågan om församlingstillhörighet har debatterats vid ett flertal kyrkomöten. I utredningen Rörlig församlingstillhörighet (SKU 2004:1) noteras:

Det står klart att det inte är möjligt att enbart genom ändringar i kyrkoordningen införa denna modell. Det krävs ändringar i föreskrifterna i lagen om Svenska kyrkan om tillhörighet till den församling där man är bosatt. Detta väcker frågor kring den särskilda ställning lagen om Svenska kyrkan har som en grundläggande del av beslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan.

En moment 22-liknande situation har i praktiken uppstått. Många i riksdagen tror att frågan om församlingstillhörighet är ett ärende att exklusivt avgöras av Svenska kyrkan och dess medlemmar medan alla försök att nå beslut om friare församlingstillhörighet vid kyrkomötet besvaras med att det hela avgörs av Sveriges riksdag. Frågan har också tidigare varit uppe i riksdagen, och samtliga allianspartier har där reserverat sig till förmån för att göra en översyn om hur beslutsrätten över denna fråga skulle kunna flyttas till Svenska kyrkan.

Lagstiftningen borde enligt motionärerna ändras på sådant sätt att Svenska kyrkan själv kan avgöra huruvida dagens ordning med en strikt geografisk koppling i fråga om församlingstillhörighet ska behållas eller om en friare ordning ska införas.

Även Hans Wallmark m.fl. (M) föreslår i motion 2016/17:1455 yrkande 1 ett tillkännagivande om att det ska vara möjligt för Svenska kyrkan att införa fri eller friare församlingstillhörighet.

Bakgrund och gällande ordning

I 4 § första stycket lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan finns bestämmelser om församlingens organisatoriska uppbyggnad. Församlingen är enligt första stycket lokal enhet inom Svenska kyrkan och omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område. Att församlingen omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område innebär att den s.k. territorialprincipen tillämpas. I motiven till bestämmelsen anfördes följande (prop. 1997/98:116 s. 51 f.):

Den territorialprincip som rymts i den nuvarande ordningen är av stor betydelse för kyrkans organisatoriska identitet. Den är dessutom avgörande för att principen om rikstäckning skall kunna uppfyllas. Vid 1995 års kyrkomöte uttalades att territorialprincipen skall framgå av lagen om Svenska kyrkan (a. bet. s. 32).

Enligt riksdagens principbeslut bör det i lagen om Svenska kyrkan slås fast att församlingarna, med vissa undantag, är territoriella och omfattar dem som tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförda inom församlingen. En utgångspunkt för reformen är att församlingarnas kommunstatus skall upphöra. Av detta skäl har utredningen ansett att det saknas anledning att knyta tillhörigheten till den statliga folkbokföringen. Utredningen har i stället föreslagit att uttrycket ”bosatt” skall användas. Förslaget har fått ett mycket positivt mottagande. Också regeringen ställer sig bakom förslaget. Som utredningen uttalat är begreppet bosatt något vidare än begreppet folkbokförd. Den närmare innebörden bör regleras inomkyrkligt.

En förutsättning för att den statliga hjälpen med att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan, dvs. administrationen av kyrkoavgift, skall kunna fungera torde dock vara att tillhörighetsreglerna ansluter sig till folkbokföringens regler, åtminstone när det gäller skyldigheten att betala kyrkoavgift.

Det har sedan länge – med stöd av särskild lagstiftning – funnits icke-territoriella församlingar inom Svenska kyrkan. Av 4 § tredje stycket lagen om Svenska kyrkan följer att det numera är Svenska kyrkan själv som avgör om det ska finnas icke-territoriella församlingar vid sidan av de territoriella församlingarna. Bestämmelsens utformning hindrar enligt förarbetena inte att icke-territoriella församlingar kan betecknas annorlunda i det inomkyrkliga regelverket (se prop. 1997/98:116 s. 53).

Enligt tidigare regler gällde att folkbokföring av en person skulle ske i en församling inom Svenska kyrkan. Från och med den 1 januari 2016 gäller att folkbokföring ska ske inom en kommun (prop. 2012/13:120, bet. 2012/13:SkU25, rskr. 2012/13:254).

Kyrkomötets behandling

Frågan om en fri eller friare församlingstillhörighet har behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen. Redan 2001 beslutade kyrkomötet att kyrkostyrelsen skulle tillsätta en utredning med uppgiften att förutsättningslöst analysera och klargöra problemen och redovisa konsekvenserna av ett system med friare församlingstillhörighet. Uppdraget resulterade i utredningsbetänkandet Rörlig församlingstillhörighet (SKU 2004:1). I denna utredning

resonerades kring ett antal möjliga modeller, från en fullständigt fri till en friare församlingstillhörighet. Det konstaterades att vissa av modellerna med säkerhet inte är förenliga med lagen om Svenska kyrkan och att de i vissa andra fall kunde bedömas som mer eller mindre svårförenliga med lagens bestämmelser.

Vid behandlingen av frågor om församlingstillhörighet 2009 yttrade sig Läronämnden och upprepade vad man tidigare uttalat vid ett flertal tillfällen om territorialprincipen, nämligen att den är en grundläggande del av vår kyrkas tradition och självförståelse. Samtidigt menade Läronämnden att vad som konstituerar den territoriella anknytningen kan variera och att samhällsutvecklingen kan framtvunga en omprövning eller komplettering av tidigare synsätt och regelverk.

Även under 2010 och 2011 års kyrkomöten behandlades frågor om friare församlingstillhörighet. Motionerna avslogs, i huvudsak med hänvisning till att frågan låg inom ramen för vad den s.k. Strukturutredningen skulle behandla. Organisationsutskottet uttalade också att det är viktigt att kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffades med staten vid relationsförändringen i fråga om Svenska kyrkan och staten och att bestämmelserna i lagen om Svenska kyrkan var en del av denna uppgörelse.

I Strukturutredningens betänkande Närhet och samverkan (SKU 2011:2) konstaterades att frågan om att kunna ha uppdrag som förtroendevald i en annan församling än den i vilken man är bosatt är en av de centrala frågorna i diskussionerna om friare församlingstillhörighet. Denna uppfattning underströks av organisationsutskottet under kyrkomötet 2011 i betänkandet Friare församlingstillhörighet. Organisationsutskottet uttalade där att Strukturutredningens förslag innebär att många av de problem som förknippats med den nuvarande ordningen kommer att få sin lösning. Strukturutredningen framhöll också att det inte finns några restriktioner mot att fira gudstjänst och vara engagerad i församlingsverksamhet i vilken församling som helst. Vidare anfördes att utredningen inte såg några skäl till att ta initiativ till ändringar i lagen om Svenska kyrkan.

Även vid 2013 års kyrkomöte väcktes frågan om friare församlingstillhörighet. Kyrkomötet avslog en motion om att undersöka möjligheten till en friare församlingstillhörighet. I betänkandet Valfri församling (O 2013:10) som föregick kyrkomötets beslut, konstaterade organisationsutskottet återigen att det är viktigt att Svenska kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffats med staten vid relationsförändringen i fråga om Svenska kyrkan och staten. Organisationsutskottet menade att inget nytt hade framkommit som skulle motivera ett annat ställningstagande och påpekade också att en uppluckring av den nu gällande territorialprincipen skulle riskera att försämra möjligheterna för Svenska kyrkan att bedriva en riktstäckande verksamhet.

Vid 2014 års kyrkomöte avslogs ett förslag om att skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom. I

ett betänkande av organisationsutskottet (O 2014:9) anfördes att de argument som tidigare förts fram som skäl för avslag på motioner i denna fråga alltjämt gjorde sig gällande. Det handlade inte minst om Svenska kyrkans identitet som öppen folkkyrka med rikstäckande verksamhet. Denna identitetsbild, som fastslagits i lagen om Svenska kyrkan, var en del av uppbyggnaden med staten vid relationsförändringen och något som organisationsutskottet även i fortsättningen ville slå vakt om. Enligt utskottets mening skulle ett tillmötesgående av motionärernas önskemål innebära att steg tas i en riktning mot en uppluckring av territorialprincipen och därmed en försämring av förutsättningarna för att bedriva en rikstäckande verksamhet. Med en valfrihet kring församlingstillhörighet såg organisationsutskottet också en risk i att en konkurrenssituation uppstår bland församlingar, något som inte var önskvärt eller i överensstämmelse med kyrkans identitet. Organisationsutskottet var även av uppfattningen att frågan om församlingstillhörigheten var av mindre betydelse för många av kyrkans medlemmar. För dessa var medlemskap i Svenska kyrkan som trossamfund viktigt, inte själva församlingstillhörigheten. En valfrihet i frågan om församlingstillhörighet skulle riskera att bli förvirrande för dessa medlemmar.

I en motion (2015:87) till kyrkomötet 2015 föreslogs, med hänvisning till de ändrade bestämmelserna om folkbokföring i en kommun i stället för i en församling, att man skulle utreda möjligheten för en medlem att kvarstå som medlem i sin hemförsamling vid flytt till ett särskilt boende, serviceboende eller liknande.

I tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TO 2015:1 konstaterades att den valfrihet som motionären efterfrågar inte är förenlig med bestämmelsen i 4 § lagen om Svenska kyrkan som anger att församlingen omfattar de personer som är bosatta inom församlingens område. Även om lagstiftningen som gäller folkbokföring ändrades den 1 januari 2016 gäller den angivna bestämmelsen i lagen om Svenska kyrkan om församlingstillhörighet grundad på bosättning. Att i kyrkoordningen införa bestämmelser som inte överensstämmer med bosättningsbegreppet som det är definierat i folkbokföringslagen (1991:841) ansåg utskottet inte ändamålsenligt.

Tidigare behandling i utskottet

Våren 2006 avstyrkte konstitutionsutskottet liknande motioner (bet. 2005/06:KU18 s. 9). Utskottet fann inte skäl att förorda en förändring eller omprövning av tidigare beslut om relationerna mellan staten och Svenska kyrkan. Därefter har utskottet vidhållit sitt tidigare ställningstagande (bet. 2006/07:KU13, bet. 2008/09:KU7, bet. 2009/10:KU7, bet. 2011/12:KU12 och bet. 2013/14:KU27).

Frågan om fri församlingstillhörighet behandlades senast av utskottet i betänkande 2015/16:KU12. Utskottet fann inte skäl att förorda en förändring av lagregleringen av församlingstillhörighet och avstyrkte motionsyrkandena. M, C, V, L och KD reserverade sig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att förorda en förändring av lagregleringen av församlingstillhörighet och avstyrker motionsyrkandena.

Reservationer

1. Svenska kyrkans ställning, punkt 1 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3470 av Tina Acketoft m.fl. (L) yrkande 5 och avslår motionerna

2016/17:340 av Robert Hannah (L) yrkandena 1–4,

2016/17:1455 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2,

2016/17:1790 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 1 och 2,

2016/17:2746 av Erik Bengtzboe (M) och

2017/18:3442 av Fredrik Schulte (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Trossamfunden är en central del av det civila samhället och ska ha goda möjligheter att verka. Staten har ett ansvar för att säkra en fri religionsutövning, men ska inte ta ställning för en viss religion eller vissa samfund. Medan andra samfund fritt väljer sin egen organisationsform finns det en särskild lag (1998:1591) om Svenska kyrkan, som detaljerat reglerar samfundets uppbyggnad, församlingens uppgifter, biskoparnas roll, kyrkomötets beslutsbefogenheter osv. Och mest slående av allt: I lagens portalparagraf föreskrivs Svenska kyrkans religiösa bekännelse. För att Svenska kyrkan ska stå helt fri från statlig styrning anser därför Liberalerna att den särskilda lagen om Svenska kyrkan avskaffas. Det är Svenska kyrkans medlemmar – inte riksdagen – som ska avgöra samfundets vägval i religiösa frågor. Att avskaffa lagen om Svenska kyrkan kan eventuellt förutsätta anpassningar i övrig lagstiftning. Det påverkar däremot inte i sig Svenska kyrkans ansvar vad gäller begravningsväsendet. Inte heller trossamfundens möjlighet att via Skatteverket få hjälp med uppbörden av medlemsavgifter påverkas, eftersom detta regleras i annan lagstiftning. Svenska kyrkan bör liksom alla andra samfund ha full frihet att avgöra sin egen verksamhet.

2. Storleken på kyrkoavgiften, punkt 2 (M, KD)

av Andreas Norlén (M), Annicka Engblom (M), Marta Obminska (M),
Dag Klackenbergs (M) och Tuve Skånbergs (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3124 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Eftersom kyrkoavgiften beräknas som en procentuell andel av den kommunalskattepliktiga inkomsten och inte har ett tak får en person med höga inkomster följaktligen betala en i kronor räknat hög kyrkoavgift, och därtill en avgift som blir allt högre i takt med att personens inkomst ökar. Många av kyrkans medlemmar känner en stark samhörighet med kyrkan, men blir kyrkoavgiften i kronor räknat mycket hög finns ändå en risk att det gör att människor väljer att lämna kyrkan. Hur vanligt förekommande utträden av ekonomiska skäl är kan säkert variera mellan olika församlingar, beroende på t.ex. befolkningens inkomstförhållanden. Vi anser att Svenska kyrkan ska ha rätt att på egen hand besluta om sina egna angelägenheter. Det ska därför vara möjligt för församlingar och pastorat inom Svenska kyrkan att införa ett i kronor angivet tak och golv för den kyrkoavgift som en person ska betala.

3. Beslutanderätt i frågor om församlingstillhörighet, punkt 5 (M, C, V, L, KD)

av Andreas Norlén (M), Annicka Engblom (M), Marta Obminska (M),
Per-Ingvar Johnsson (C), Dag Klackenbergs (M), Tina Acketoft (L), Mia
Sydow Mölleby (V) och Tuve Skånbergs (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna
2016/17:1455 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1 och
2017/18:3124 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att lagstiftningen borde ändras på sådant sätt att Svenska kyrkan får beslutanderätten i frågor om församlingstillhörighet, och anser att riksdagen bör tillkännage detta för regeringen.

Särskilt yttrande

Begravningsavgiften, punkt 4 (L)

Tina Acketoft (L) anför:

Med anledning av de frågor som aktualiseras i motion 2017/18:851 vill jag framhålla vikten av att beräkningen och administrationen av begravningsavgiften sker korrekt och på ett sätt som möjliggör insyn. Dagens system för begravningsavgiften har brister, bland annat eftersom den tidigare begravningsclearingen har avskaffats. Vidare anser Liberalerna att de kommuner som så önskar ska kunna få överta ansvaret för begravningsväsendet efter ansökan till regeringen, något som dagens lagstiftning möjliggör. Jag har dock valt att inte reservera mig till förmån för motionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:340 av Robert Hannah (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Svenska kyrkan inte ska ha någon särställning genom lagstiftning eller när det gäller ekonomiskt bistånd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen om Svenska kyrkan ska upphävas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Svenska kyrkan ska betala för att staten tar upp kyrkoavgift i skattsedeln och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Svenska kyrkans enda möjlighet att söka stöd från staten ska vara genom Nämnden för statligt stöd till trossamfund och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1409 av Finn Bengtsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att få flytta en gravsatt urna från en gravplats med utgående gravrätt till en anhörigs bestående grav i syfte att fortsätta att bevara och vårda en plats för den gravsatta i form av en samlande familje- eller släktgrav och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1455 av Hans Wallmark m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fri församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan och därmed behovet av nödvändiga lagändringar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagen om trossamfundet Svenska kyrkan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1491 av Ann-Britt Åsebol och Eva Lohman (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att byta ut begreppet begravningsavgift mot kyrkogårdsavgift och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1790 av Fredrik Schulte (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frånta Svenska kyrkan rätten att inhämta sina medlemsavgifter med hjälp av Skatteverket och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upphäva Svenska kyrkans monopol på begravningsverksamheten och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2482 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur begravningslagen kan ändras vad gäller flyttning av aska och stoft så att det möjliggör flytt av aska i enlighet med efterlevandes/sörjandes önskningsar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2746 av Erik Bengtzboe (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fullt ut skilja kyrkan från staten och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3024 av Per-Ingvar Johnsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det finns ett behov av att göra en översyn av gällande lagstiftning för att kunna kräva ersättning från dödsbon för bårhuskostnader på grund av fördröjningar av begravningar som orsakas av dödsbon och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3470 av Tina Acketoft m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett avskaffande av lagen om Svenska kyrkan och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:851 av Fredrik Malm (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begravningsavgiften ska reformeras på så sätt att den görs till en del av det offentligt beslutade skatteuttaget och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:952 av Kerstin Lundgren (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra till regeringen att i samverkan med huvudmän för begravningsverksamheten utreda möjligheterna för utlandssvenskar att betala en begravningsavgift och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1256 av Finn Bengtsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att få flytta en gravsatt urna från en gravplats med utgående gravrätt till en anhörigs bestående grav i syfte att fortsätta att bevara och vårda en plats för den gravsatta i form av en samlande familje- eller släktgrav, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2497 av Ann-Britt Åsebol och Eva Lohman (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att byta ut begreppet begravningsavgift mot kyrkogårdsavgift och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2627 av Johan Büser (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra begravningsförordningen (1990:1147) för att underlätta att aska efter avlidnen får delas i enlighet med den avlidnes eller närståendes önskan och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3124 av Beatrice Ask m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det möjligt för församlingar och pastorat inom Svenska kyrkan att införa ett i kronor angivet tak och/eller ett i kronor angivet golv för den kyrkoavgift som en person ska betala ("maxtaxa" respektive "minimitaxa") och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det möjligt för Svenska kyrkan att införa fri eller friare församlingstillhörighet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3442 av Fredrik Schulte (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frånta Svenska kyrkan rätten att inhämta sina medlemsavgifter med hjälp av Skatteverket och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upphäva Svenska kyrkans monopol på begravningsverksamheten och tillkännager detta för regeringen.